

FÖRETRÄDANDE AV BARN SOM SÖKER ASYL UTAN VÅRDNADSHAVARE
Information om förlägningens verksamhet och om uppdraget som företrädare

15.5.2017

1. Inledning

Enligt mottagningslagen (746/2011) ska en företrädare utan dröjsmål utses för barn som söker internationellt skydd, får tillfälligt skydd eller är offer för människohandel och som inte har uppehållstillstånd om barnet befinner sig i Finland utan vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare.

Enligt lagen om främjande av integration (1386/2010) ska en företrädare utan dröjsmål utses för en minderårig som fått uppehållstillstånd inom flyktingkvoten och för ett barn som fallit offer för människohandel och har uppehållstillstånd om barnet vistas i Finland utan vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare. En företrädare kan även utses för ett annat barn som fått uppehållstillstånd och som vistas i Finland utan vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare.

Denna anvisning är avsedd för företrädare för barn som söker asyl utan vårdnadshavare. Anvisningen innehåller viktig information om verksamheten och tjänsterna vid förläggningen, om asylprocessen och om företrädarens uppgifter i olika faser. Anvisningen innehåller också axplock om frågor som företrädaren gärna bör beakta i arbetet med barn som söker asyl utan vårdnadshavare. Mer information om förläggnings verksamhet fås av de anställda vid förläggningen.

Denna anvisning behandlar inte frågor som gäller företrädande av ett barn som fått uppehållstillstånd. De regionala NTM-centralerna ger mer information om frågor som blir aktuella efter att uppehållstillstånd har beviljats. Anvisningen behandlar inte heller arvoden och kostnadsersättningar som ska betalas till företrädaren. Migrationsverket har utifrån statsrådets förordning (115/2012) utarbetat separata instruktioner om utbetalning av arvoden och kostnadsersättningar till företrädare för minderåriga asylsökande utan vårdnadshavare.

Anvisningen är inte uttömmande, utan företrädaren får gärna aktivt inhämta information och sätta sig in i saken. På webbplatsen migri.fi finns en omfattande översikt till exempel över asylprocessen, statistik och terminologi som är förknippad med invandring samt aktuella ändringar i anslutning till dessa.

Innehåll

1. Inledning.....	2
2. Ordnande av vårdnad om ett barn vid en förläggning	4
2.1 Verksamheten utgår från barnets bästa.....	4
2.2 Barnets utsatta ställning	4
2.3 Barnets delaktighet.....	5
2.4 Barnets rätt att få information	5
2.5 Stöd för barnets utveckling och uppväxt	5
3. Innehållet i vårdnaden om barnet	6
3.1 Planer vid förläggnigen.....	6
3.2 Vård och fostran av små barn.....	6
3.3 Stöd på tröskeln till puberteten	7
3.4 Stöd och handledning för unga som snart är vuxna	7
3.5 Den egna handledaren stöder barnet och den unga.....	7
4. Mottagningstjänster	8
4.1 Inkvartering	8
4.1.1 Enskild inkvartering	8
4.1.2 Barnet flyttar till sin vårdnadshavare	9
4.2 Socialservice	10
4.3 Hälsovårdstjänster.....	10
4.4 Barnets brukspenning och den ungas mottagningspenning.....	10
4.5 Tolk- och översättartjänster	11
4.6 Arbets- och studieverksamhet	11
4.7 Barnskydd	11
5. Företrädarens arbetsbild	12
5.1. Förordnande av företrädare.....	12
5.1.1 Företrädarens behörighet	12
5.1.2 Antal personer som företräds	13
5.2 Företrädarens uppgifter	13
5.3. Befriande av en företrädare från sitt uppdrag.....	14
5.4. Upphörande av företrädaruppdraget.....	15
6. Beaktande av barnets bästa i uppdraget som företrädare	16
6.1. Tvister, klagomål, besvär.....	16
7. Rättshjälpstjänster	17
8. Asylprocessen.....	18
8.1. Inledning av en asylprocess och förordnande av företrädare.....	18
8.2. Asylprocessen och företrädarens roll i den	18
8.3. Samarbetet mellan företrädaren och biträdet (juristen)	22
9. Företrädarens rätt att få uppgifter och tystnadsplikt	23
9.1. Lagring av handlingar	24
10. Företrädarregistret.....	24
Bilaga 1: Migrationsverkets asylenhets anvisningar för asylsamtal.....	26

2. Ordnande av vårdnad om ett barn vid en förläggning

Företrädaren för talan för ett barn utan vårdnadshavare. En socialarbetare vid enheten för minderåriga och den eller de handledare som utsetts för barnet ansvarar för barnets fostran och vård, medan en hälsovårdare vid enheten för minderåriga ansvarar för barnets hälsovård. Ansvaret för att ta hand om barnet fördelas alltså på flera olika aktörer och anställda.

Ett barn som söker asyl får de tjänster han eller hon behöver vid den enhet för minderåriga där barnet registreras som klient. Målet med mottagningstjänsterna är att skapa förutsättningar för barnets hälsa och välbefinnande, stödja barnets handlingsförmåga och förutsättningar att klara sig på egen hand, hjälpa barnet om det uppstår problem samt förebygga utslagning. En yrkesövergripande arbetsgrupp som består av en socialarbetare, en hälsovårdare och handledare planerar vid behov innehållet i tjänsterna för barn som är i behov av särskilt stöd.

I följande kapitel beskrivs de viktigaste principerna i anslutning till vårdnaden om ett barn vid en förläggning.

2.1 Verksamheten utgår från barnets bästa

När man fattar beslut som rör barnet ska man i enlighet med konventionen om barnets rättigheter först och främst ta hänsyn till barnets bästa. Vid bedömningen av barnets bästa ska uppmärksamhet fästas vid hur olika åtgärdsalternativ och lösningar garanterar barnet:

- en harmonisk utveckling och välfärd samt nära och fortgående
- mänskliga relationer,
- möjlighet till förståelse och ömhet samt
- övervakning och omsorg i enlighet med åldern och utvecklingsnivån,
- en utbildning som motsvarar barnets anlag och önskemål,
- en trygg uppväxtmiljö samt fysisk och psykisk
- integritet,
- utveckling till självständighet och mognad till att känna ansvar,
- möjlighet att delta i och påverka sina egna ärenden samt
- beaktande av den språkliga, kulturella och religiösa bakgrunden.

Barnets bästa kan inte definieras generellt och uttömmande. Bedömningen av barnets bästa i en klientprocess är en individuell helhetsbedömning där alla ovannämnda bedömningskriterier är av betydelse.

Alla åtgärder måste planeras och genomföras så att de är motiverade ur barnets synvinkel och leder till bästa möjliga slutresultat för barnet. Om det inte går att hitta en bra lösning på situationen ska man välja den lösning som är minst dålig med tanke på barnet.

2.2 Barnets utsatta ställning

Förlägningens uppgift är att ordna barnets dagliga vård, fostran eller övriga omvårdnad.

Då mottagningslagen tillämpas på barn som är yngre än 18 år ska särskild uppmärksamhet fästas vid barnets bästa samt vid omständigheter som rör barnets utveckling och hälsa. Förlägningen ska beakta särskilda behov som beror på åldern eller det fysiska eller psykiska tillståndet (utsatt ställning). Ärenden som gäller barnet ska behandlas skyndsamt vid förlägningarna.

2.3 Barnets delaktighet

Nyckeln till en slagkraftig och lagenlig verksamhet är att bemöta barnet så att barnet görs delaktigt och får sin röst hörd. Barnets önskemål och åsikt ska utredas och beaktas på det sätt som barnets ålder och utvecklingsnivå förutsätter. Endast i sådana fall där utredningen skulle äventyra barnets hälsa eller utveckling eller det i övrigt är uppenbart onödigt behöver barnets åsikt inte utredas.

Det finns bestämmelser om barnets rätt till delaktighet både på internationell och nationell nivå. FN:s konvention om barnets rättigheter förpliktar dem som utövar offentlig makt att garantera barnen möjlighet att delta och yttra sin åsikt i alla ärenden som berör dem. I Finlands grundlag konstateras att barn ska bemötas som jämlika individer och de ska ha rätt till medinflytande enligt sin utvecklingsnivå i frågor som gäller dem själva. Enligt lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården ska en minderårig klients önskemål och åsikt utredas och beaktas på det sätt som klientens ålder och utvecklingsnivå förutsätter. Barnskyddslagen betonar åter kraftigt barnets rätt att delta i alla skeden av barnskyddsprocessen.

Vid förläggningen har barnet rätt att vara med och planera sin egen vård och fostran, vardagen och det praktiska hushållsarbetet, skapa gemensamma spelregler, planera och genomföra fritidsverksamhet i enlighet med sin ålder och utvecklingsnivå.

2.4 Barnets rätt att få information

Barnet har rätt att få veta vilka saker han eller hon själv kan påverka och bestämma. Socialarbetaren eller socialhandledaren samt den egna handledaren ska sörja för att barnet på ett sätt som är anpassat till barnets ålder och utvecklingsnivå underrättas om de åtgärder som har vidtagits eller kommer att vidtas i barnets ärende. Uppgifter som kan skada barnets utveckling får inte ges till barnet.

2.5 Stöd för barnets utveckling och uppväxt

Förläggningen ska främja en gynnsam utveckling samt välbefinnande för barn utan vårdnadshavare. Barnet ska ges en god vård och uppfostran samt ägnas en med hänsyn till barnets ålder och utveckling behövlig tillsyn och omsorg. Målet för verksamheten är att ge alla barn som kommer ensamma möjlighet att få en bra barndom och växa upp till harmoniska vuxna trots det de upplevt i livet och de begränsningar som detta lett till. Förutom riskfaktorerna ska uppmärksamhet fästas i lika hög grad även vid faktorer som skyddar barnets uppväxt. Dessa faktorer kan öka barnets motståndskraft mot riskfaktorer och främja barnets positiva utveckling trots de befintliga riskerna.

En vuxens närvaro är viktig för barnet. Det är särskilt viktigt att se till att barnet på ett bestående och tryggt sätt får fästa sig vid åtminstone en vuxen under den tid barnet bor på förläggningen. Det är viktigt att försöka skapa situationer och därigenom erfarenheter som hjälper barnet att bygga upp en positiv jagbild. Barnet behöver uppmuntran i sina hobbyer, i skolgången och allmänt i alla val som möjliggör en lycklig framtid.

Det är också viktigt att aktivt lära barnet att sätta gränser, göra upp regler och överenskommelser och att följa dessa så att barnet lär sig att ta ansvar för sig själv och att själv sätta gränser för sitt beteende. Förtroende mellan barnet och de anställda är en viktig förutsättning för att verksamheten ska vara resultatrik.

3. Innehållet i vårdsnaden om barnet

Åldern på minderåriga asylsökande varierar från spädbarn till nästan fullvuxna ungdomar. För att barnen ska få omsorg, vård och stöd som motsvarar åldern och utvecklingsnivån har det gjorts en riktgivande indelning i tre grupper enligt barnens ålder. Innehållet i tjänsterna som tillhandahålls de olika grupperna avviker något från varandra. Barnen bemöts dock som individer och får den omsorg och det stöd de behöver i enlighet med åldern och utvecklingsnivån.

3.1 Planer vid förläggningen

Varje barn får en klientplan som utarbetas av socialarbetaren eller socialhandledaren vid förläggningen samt en plan för vård, fostran och självständighet som utarbetas av barnets egen handledare beroende på barnets ålder och utvecklingsnivå.

Klientplanen samt planen för vård, fostran och självständighet omfattar mål och metoder för att barnets bästa ska förverkligas. I planerna fastställs generella mål för arbetet med barnet, verksamheten som syftar till att målen nås och hur verksamheten utvärderas. I planerna antecknas en beskrivning av klientens nuläge, målen för planen samt hur den genomförs och med vilka metoder uppnåendet av målen eftersträvas.

Genom att reda ut stödbehovet och upprätta planer stöds genomförandet av en målinriktad och systematisk socialservice. Syftet är att på ett helhetsbetonat sätt bedöma barnets situation samt trygga tillräckliga tjänster och övriga stödåtgärder i enlighet med de tillgängliga tjänsterna.

Syftet med klientplanen är att styra barnets hela klientprocess vid förläggningen. När en klientplan upprättas bedöms barnets situation på ett helhetsbetonat sätt och man strävar efter att trygga långsiktigt stöd och att tillgodose barnets bästa samt barnets utveckling och uppväxt.

I planen för vård, fostran och självständighet konkretiseras och specificeras de allmänna målen i klientplanen som vardaglig verksamhet och vardagliga mål. Där beskrivs också mer detaljerat hur barnens behov tillgodoses. Hur planen förverkligas följs kontinuerligt och planen uppdateras och justeras i relation till hur vardagen löper och till klientplanen.

3.2 Vård och fostran av små barn

Vård och fostran har en betydande roll beträffande de allra minsta barnen (0–11 år). Målet är att ordna tillräckligt med utvecklande verksamhet för att upprätthålla och förbättra barnens välbefinnande och handlingsförmåga. För skolelever görs ett veckoprogram som innehåller såväl skoltidtabell som städturer och hobbyverksamhet.

De anställda kontrollerar att reglerna följs och ingriper om barnet inte följer reglerna. Att hålla fast vid gränser är en del av tryggheten. Barnets egen handledare gör sitt bästa för att skapa en naturlig och förtrolig relation till barnet. Handledaren gör tillsammans med barnet upp en vård- och fostringsplan där det antecknas vad barnet förväntar sig av sin nya bostadsort samt barnets mål och planer för perioden på bostadsorten.

3.3 Stöd på tröskeln till puberteten

Fostran av unga i åldern 12–15 år baserar sig i princip på samma grundläggande principer som fostran av 0–11-åringar. Det är dock viktigt att fostran och stödet till de unga motsvarar åldersnivån.

Den egna handledaren planerar tillsammans med unga i åldern 12–15 år bl.a. användningen av pengar och lär de unga att ta ansvar för att pengarna räcker. Den egna handledaren har som mål att tillbringa tid på tu man hand med den unga. Vid enheten för minderåriga hålls regelbundet ett hemmamöte där man går igenom angelägenheter som rör vardagen och låter de unga och de anställda diskutera fritt.

För att klientens identitet ska utvecklas är det viktigt att han eller hon är medveten om sina rötter och bevarar sina kunskaper i modersmålet. Att bevara modersmålet och stödja den egna kulturen och religionen är viktigt också med tanke på en eventuell familjeåterföring i framtiden. Att lyssna på etnisk musik från den egna kulturen och titta på videor och fotografier från hemlandet är viktigt för att klienten ska kunna bevara bandet till den egna kulturen.

3.4 Stöd och handledning för unga som snart är vuxna

Unga i åldern 15–18 år befinner sig i mitten av ungdomstiden. I arbetet i stödbostäder betonas vikten av att stödja och vägleda de unga till ett självständigt liv.

Det är viktigt att ungdomarna planerar sin framtid och får kunskaper och färdigheter som behövs för studier och för att planera det framtida yrket. Det är särskilt viktigt att hitta hobbyer som passar ungdomarnas egenskaper och stödja dem att delta i dessa. En ung person ska snart börja leva det självständiga liv som vuxenåldern för med sig, och för detta behöver han eller hon vägledning för att ordna sitt dagliga liv, som omfattar mat, renlighet och skötsel av penningfrågor. Även ungdomar i stödbostäder behöver stöd av en vuxen som lyssnar och förstår.

3.5 Den egna handledaren stöder barnet och den unga

För varje minderårig asylsökande utses en eller två egna handledare. Det unika interaktionsförhållandet mellan barnet och den egna handledaren är professionellt, medvetet och offentligt. De egna handledarna arbetar två och två eller så har den egna handledaren en ersättare som ansvarar för barnets eller den ungas angelägenheter om den egna handledaren har förhinder.

Barnet eller den unga får en egen handledare när han eller hon kommer till ett grupphem eller en stödbostad. Vid valet av den egna handledaren beaktas handledarnas arbetssituation och en jämn fördelning av arbetsmängden. Förhållandet mellan den egna handledaren och klienten grundar sig inte på tillgivenhet parterna emellan och bryts därmed inte heller om tillgivenhet saknas. Den som arbetar som egen handledare måste binda sig till uppgiften. Handledaren blir ofta den viktigaste vuxna personen för barnet eller den unga i vardagen i grupphemmet eller stödbostaden.

Den egna handledaren känner bäst till barnets angelägenheter och sörjer därmed för att barnets behov tillgodoses samt sköter barnets ärenden. Den egna handledaren företräder barnet i situationer där barnets ärenden behandlas, såväl inom som utanför enheten, till exempel i skolan. Den egna handledaren håller också kontakt med barnets familj och släktingar om detta är möjligt.

4. Mottagningstjänster

Förläggningen där barnet är registrerat ordnar mottagningstjänster för barnet. Till mottagningstjänsterna hör inkvartering, mottagnings- och brukspenning, socialservice, hälso- och sjukvårdstjänster, tolk- och översättartjänster samt arbets- och studieverksamhet. I grupphem och enheter för stödboende kan fullt uppehälle ordnas. Rättshjälp hör till den offentliga rättshjälpen.

Barn som söker asyl har rätt till förskoleundervisning och grundläggande utbildning på samma sätt som barn som är permanent bosatta i Finland. De är emellertid inte läropliktiga. Ansvaret för att ordna och finansiera förskoleundervisning och grundläggande utbildning ligger hos kommunerna, inte förläggningarna.

4.1 Inkvartering

Minderåriga asylsökande erbjuds ändamålsenlig och säker hemlik inkvartering under asylprocessen. Vikten av hemlik inkvartering betonas särskilt beträffande asylsökande under 16 år som placeras i ett grupphem.

I grupphemmet finns det tillräckligt med kompetenta anställda som kan vårda och fostra barnen. Förhållandena i grupphemmet är hemlika. På verksamheten vid grupphemmen tillämpas bestämmelserna i 59 § i barnskyddslagen som gäller maximiantalet barn och unga som vårdas i en bostadsenhet, maximiantalet barn som placeras i samma byggnad och minimiantalet personer som är sysselsatta i vård- och fostringsuppgifter.

Ett barn som fyllt 16 år kan inkvarteras i en enhet för stödboende om detta är motiverat med tanke på barnets utveckling och välbefinnande. I en exceptionell situation kan barnet också inkvarteras på en annan inkvarteringsplats som är avsedd för barn, till exempel placeras i en barnskyddsanstalt av barnskyddsskäl. Kompetenskraven för personal som arbetar i ett grupphem och en enhet för stödboende följer bestämmelserna i 60 § i barnskyddslagen. Beträffande personalens behörighetskrav ska man också beakta specialbehoven hos klienterna i verksamhetsenheten och verksamhetens karaktär. I grupphem och enheter för stödboende är antalet anställda vanligen större än vad som fastställs i lagen eftersom det också finns en socialarbetare och en hälsovårdare.

Barnet kan flyttas till en annan enhet för minderåriga om detta är nödvändigt med anledning av barnet, verksamheten vid enheten för minderåriga eller behandlingen av ansökan om internationellt skydd. Enheten för minderåriga beslutar om inkvartering och förflyttning. Innan ett beslut om förflyttning fattas ska barnet som ska förflyttas och dennes företrädare höras. Migrationsverket förbehåller sig rätten att besluta om inkvartering eller förflyttning om detta är nödvändigt med anledning av behandlingen av ansökan om internationellt skydd eller om enighet om vilken enhet för minderåriga barnet ska flyttas till inte kan nås i ärendet som gäller förflyttningen.

När det fattas beslut om inkvarteringsplats för en minderårig beaktas barnets situation, lediga platser vid enheten och Migrationsverkets aktuella instruktioner. Om barnet har släktingar eller vänner i Finland strävar man efter att beakta detta när det fattas beslut om inkvarteringsplatsen.

4.1.1 Enskild inkvartering

Om barnet har närstående i Finland kan dessa föreslå att barnet flyttar in med dem. De som vill erbjuda enskild inkvartering eller ett barn som önskar enskild inkvartering framställer en begäran

om detta hos en anställd vid enheten för minderåriga. Ett barn som kommer till landet placeras alltid först i ett grupphem. Om barnet bor i en familj kallas detta enskild inkvartering. Innan barnet kan förflyttas till enskild inkvartering görs en preliminär utredning vid enheten för minderåriga (en företrädare söks, socialarbetaren gör en första kartläggning, hälsoundersökning) och en utredning om enskild inkvartering i en familj. Barnet får också yttra sin åsikt i enlighet med sin ålder och utvecklingsnivå.

Företrädaren och enheten gör tillsammans utredningen om enskild inkvartering. Företrädaren deltar också i hembesök, fäster särskild uppmärksamhet vid barnets åsikter och önskemål i ärendet och ger sedan sin egen bedömning av hur barnets bästa tillgodoses i den enskilda inkvarteringen. Som grund för sin bedömning har företrädaren med stöd av 58 § i mottagningslagen rätt att få uppgifter av de anställda vid enheten för minderåriga och kommunen om förhållandena i familjen som erbjuder enskild inkvartering.

Beslutet om förflyttning till enskild inkvartering fattas av förläggningens föreståndare utifrån utredningen. Om beslutet om förflyttning till enskild inkvartering är positivt kan barnet placeras i familjen. Beslutet kan överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen.

Målet för boende i enskild inkvartering är att barnet får bra vård och fostran samt bestående och trygga sociala relationer. Familjen kan beakta barnets kulturellerade behov, barnet får bevara kontakten till sitt eget modersmål, sin kultur och sin religion. Att värna om kulturen och det egna språket är viktigt även med tanke på en eventuell familjeåterföring. Familjen binder sig att ta hand om barnet tills barnet fyller 18 år eller tills barnets föräldrar kommer till Finland. Familjen får inte ersättning i pengar för att de erbjuder enskild inkvartering.

I enskild inkvartering tar familjen hand om och ansvarar för barnet som för sitt eget barn. Familjearbetet vid enheten för minderåriga hjälper familjen innan ett uppehållstillstånd har beviljats. Familjearbetet vid enheten för minderåriga omfattar uppföljning av placeringen i enskild inkvartering, familjemöten och individuella möten, samarbete med skolan/daghemmet samt handledning beträffande nätverk och aktiviteter utanför skolan.

Samarbetet mellan familjen och företrädaren är också intensivt. Ett barn som söker asyl och bor i enskild inkvartering får fortfarande de nödvändiga social- och hälsovårdstjänsterna vid den enhet där barnet är registrerat som klient.

4.1.2 Barnet flyttar till sin vårdnadshavare

Om barnets vårdnadshavare flyttar till Finland kan barnet flytta till sin förälder förutsatt att detta inte är i strid med barnets bästa. När barnet flyttar till sin förälder är han eller hon inte längre registrerad vid enheten för minderåriga och företrädaren befrias från sitt uppdrag. Innan det fattas beslut om att barnet flyttar ska företrädaren och en anställd vid enheten för minderåriga reda ut om flyttningen är förenlig med barnets bästa. Samtidigt bör barnets förälder få vägledning och råd i ärenden som gäller vårdnaden. Om det visar sig att föräldern inte kan ta hand om barnet ska barnets bästa tryggas och familjens eventuella behov av en klientrelation inom barnskyddet och barnskyddstjänster redas ut tillsammans med barnskyddsmyndigheterna. Vid behov och när detta krävs för barnets bästa kan företrädarens uppdrag förlängas tills vårdnadshavaren kan ta ansvar för sitt barn.

4.2 Socialservice

Barnet har rätt att få den socialservice som avses i socialvårdslagen om socialarbetaren vid enheten för minderåriga anser den nödvändig under den tid då barnet är berättigat till mottagnings-tjänster. Målet är att skapa förutsättningar för barnets välbefinnande, främja och upprätthålla barnets sociala trygghet och handlingsförmåga med hjälp av olika former av socialservice och socialarbete. Exempel på dessa metoder är hjälpende stödsamtal, eventuellt krisarbete eller olika slags tjänster som är viktiga för barnet. Målet är ett förtroligt och samverkande klientförhållande med barnet där de kulturella skillnaderna har beaktats på ett ändamålsenligt och professionellt motiverat sätt. All verksamhet styrs i första hand av principen om barnets bästa. Särskilt viktiga är förebyggande arbete och ingripande i problemsituationer i ett tidigt stadium.

För socialservicen ansvarar socialarbetaren vid förläggningen. Eftersom företrädaren för barnets talan måste socialarbetaren höra företrädaren när behovet av och fördelen med barnets tjänster bedöms. Vid behov samarbetar socialarbetaren med kommunens socialarbetare bland annat i barnskyddsfrågor. Även i dessa situationer ska företrädaren höras.

4.3 Hälsovårdstjänster

Ett barn som söker asyl eller ett barn som omfattas av hjälp till offer för människohandel ges hälsovårdstjänster på samma grunder som ett barn som har hemkommun i Finland enligt vad som avses i lagen om hemkommun. För vuxna asylsökande begränsas tjänsterna till endast de oundvikliga, men för barn ska man sträva efter att ordna eller skaffa alla de hälsovårdstjänster som främjar barnets hälsa och utveckling. Hälsovårdstjänsterna omfattar också mentalvårdstjänster och tandvårdstjänster. Målet är att hjälpa barnet att upprätthålla en så god fysisk och psykisk hälsa och handlingsförmåga som möjligt samt förebygga att barnet insjuknar.

Sjukvårdaren vid enheten för minderåriga ansvarar för att barnet hänvisas till den vård han eller hon behöver. Läkaren som behandlar barnet beslutar vilken vård som ska ges. Barnets talan som patient förs av barnets företrädare.

4.4 Barnets brukspenning och den ungas mottagningspenning

Som en del av fullt uppehälle ansvarar grupphemmet bland annat för barnets måltider, kläder, läkemedelsutgifter och hobbyutgifter. Brukspenningen är en ekonomisk förmån som ett barn som bor i grupphemmet har rätt att använda för eget bruk. Brukspenningen beviljas vid sidan om fullt uppehälle och lär barnet att använda pengar självständigt. Barnet kan använda brukspenningen på det sätt han eller hon vill.

Unga som bor i enheten för stödboende eller i en familj i enskild inkvartering får mottagningspenning för att trygga den oundgängliga försörjning de behöver för ett människovärdigt liv samt för att främja deras möjligheter att klara sig på egen hand om de är i behov av stöd och inte kan få sin försörjning genom förvärvsarbete, andra inkomster eller tillgångar, genom omvårdnad från en sådan persons sida som är försörjningspliktig gentemot honom eller henne eller på något annat sätt. Mottagningspenningen beviljas och betalas av den förläggning där barnet är registrerat som klient.

Beslut om att bevilja mottagningspenning och brukspenning fattas av enheten för minderåriga. Eftersom företrädaren för barnets talan ansöker han eller hon om brukspenning eller mottagningspenning för barnets räkning med en ansökningsblankett som fås på förläggningen. Vid behov ansöker företrädaren om ändring av ett beslut som förläggningen fattat i ärendet. Ett barn som har

fyllt 15 år kan också själv ansöka om mottagningspenning/brukspenning och om ändring av ett beslut. Om den unga vill utnyttja denna möjlighet bör företrädaren försäkra sig om att den ungas bästa tillgodoses.

4.5 Tolk- och översättartjänster

Förläggningsen ordnar och betalar de tolk- och översättartjänster som är nödvändiga för att ordna mottagningstjänsterna. I dessa ingår bland annat tolktjänster som behövs på möten mellan barnet och företrädaren.

Personalen vid förläggningsen ger företrädaren vägledning i anlita tolktjänster för ett barn som söker asyl. Förläggningsen beställer en tolk för ett möte mellan företrädaren och barnet. Om företrädaren själv beställer tolken (detta måste överenskommas på förhand med förläggningsen) ska företrädaren i samband med beställningen meddela tidpunkten för mötet, språket som ska tolkas, vem som tolkas och var detta sker samt hur tolkningen sker. Personalen vid förläggningsen ger anvisningar om hur tolken beställs. Dessa anvisningar ska följas. Distanstolkning (telefon- eller videotolkning) används när det inte finns en tolk i den närmaste omgivningen och när det med tanke på ärendet som ska skötas inte är nödvändigt att en tolk är närvarande på mötet.

4.6 Arbets- och studieverksamhet

Grupphemmet sörjer för att ett barn i skolåldern får tillgång till undervisning. För unga som passerat grundskoleåldern kan man ordna arbets- och studieverksamhet vid enheten för minderåriga, till exempel undervisning som motsvarar den grundläggande utbildningen. De anställda vid enheten för minderåriga ger mer information om arbets- och studieverksamheten som ordnas vid enheten. En plan för deltagandet i arbets- och studieverksamhet upprättas för den unga och den unga binder sig att följa planen. Om den unga inte deltar i arbets- och studieverksamheten enligt planen kan hans eller hennes mottagningspenning minskas på samma grunder som mottagningspenningen minskas för vuxna som vägrar att delta i arbets- och studieverksamhet.

Företrädaren bör besöka barnets skola och presentera sig redan i ett tidigt stadium. Särskilt på orter med nya grupphem kan det hända att skolan inte känner till företrädaren och dennes roll.

4.7 Barnskydd

Enheter för stödboende är inte barnskyddsenheter och de har inte befogenheter enligt barnskyddslagen att till exempel vidta begränsningsåtgärder. I en del situationer är det emellertid nödvändigt att ingripa i barnets eller den ungas situation med barnskyddsåtgärder. Kommunen ordnar vid behov barnskyddsåtgärder även för barn som söker asyl (16 § i barnskyddslagen).

En klientrelation inom barnskyddet börjar alltid med att behovet av barnskydd utreds omsorgsfullt av en socialarbetare vid kommunens barnskydd. Socialarbetaren bedömer situationen och kontaktar vid behov olika parter, till exempel företrädaren, grupphemmet och skolan. I första hand vidtas stödåtgärder inom öppenvården. Om dessa åtgärder inte är tillräckliga kan barnet också omhändertas. Enligt barnskyddslagen kan placering av ett barn göras som en stödåtgärd inom öppenvården, som en brådskande placering eller med stöd av omhändertagande. Omhändertagandet kan vara planenligt, göras i samförstånd med parterna eller oberoende av egen vilja, varvid beslutet inte fattas av socialmyndigheten utan av förvaltningsdomstolen.

Personalen vid förläggningen är skyldig att göra en anmälan om de upptäcker ett behov av barnskydd. I barnskyddsprocessen för företrädaren barnets talan på samma sätt som i andra myndighetssituationer som gäller barnet. Om situationen kräver det har även företrädaren rätt att göra en barnskyddsanmälan. Om en intressebevakare inom barnskyddet utses för barnet upphör företrädarens uppdrag.

5. Företrädarens arbetsbild

Genom systemet med företrädare eftersträvar man att trygga ställningen för ett barn som anländer utan vårdnadshavare på det sätt som krävs i internationella konventioner och nationella lagar. Ett minderårigt utländskt barn som kommer till Finland utan vårdnadshavare är omyndigt, så barnet behöver en laglig företrädare såväl i tillståndprocesserna enligt utlänningslagen (asylprocessen, processen för familjeåterförening) som i övriga förvaltnings- och domstolsärenden som gäller barnets person och förmögenhet.

Företrädaren har i uppgift att använda den talan som ankommer på vårdnadshavaren och därmed föra fram barnets synvinkel och åsikt samt sin egen bedömning av vad som är bäst för barnet. En viktig uppgift för företrädaren är också att se till att barnets bästa beaktas till exempel i boendet och andra situationer i livet. Även förläggningen har i uppgift att övervaka barnets intressen, men de anställda vid förläggningen kan inte föra talan för barnet.

5.1. Förordnande av företrädare

Man bör ansöka om förordnande av en företrädare omedelbart efter att ett barn har registrerat sig som klient vid en förläggning. Företrädaren förordnas av en tingsrätt. Den förläggning, vid vilken ett ensamkommande barn som söker asyl har registrerat sig, anhängiggör en ansökan om förordnande av företrädare för barnet. Företrädaren förordnas vid den tingsrätt inom vars domkrets ifrågavarande förläggning är belägen. Ansökningar om förordnande av företrädare för offer för människohandel anhängiggörs av förläggningen i Joutseno.

Innan en företrädare förordnats för barnet använder förläggningens föreståndare vårdnadshavarens talan i ärenden som gäller barnets person och förmögenhet. Innan en ansökan om förordnande av företrädare för barnet lämnas in ska barnet ges tillfälle att framföra sina önskemål och åsikter. Det är önskvärt att den som ämnar bli företrädare får träffa barnet innan ansökan om förordnande av företrädare anhängiggörs. I praktiken anhängiggörs en ansökan om förordnande av företrädare genom att en anställd vid förläggningen kontaktar en person som vill bli företrädare och föreslår ett barn som behöver en företrädare för honom eller henne. Om företrädaren ger sitt samtycke, skickar den anställda vid förläggningen en ansökan om förordnande av företrädare till tingsrätten.

Officiellt kan företrädarens uppgifter inledas först efter att tingsrätten har utfärdat ett förordnande av företrädare. Före förordnandet kan den som föreslås bli företrädare inte få något arvode eller till exempel ersättning för kostnader för deltagande i utbildning för företrädare. Anställda vid förläggningen får heller inte avslöja sekretessbelagda uppgifter om barnet för den som föreslås bli företrädare innan tingsrätten utfärdat ett förordnande.

5.1.1 Företrädarens behörighet

Till företrädare förordnas en för uppdraget lämplig myndig person som ger sitt samtycke och som har förmåga att sköta sitt uppdrag på ett oklanderligt sätt.

En förutsättning för att en person ska kunna förordnas till företrädare är att personen för tingsrätten har uppvisat ett sådant straffregisterutdrag som avses i 6 § 2 mom. i straffregisterlagen, genom vilket man kontrollerar den brottsliga bakgrunden hos personer som arbetar med barn. Straffregisterutdraget får inte vara mer än sex månader gammalt. Om den person som ansöker om att bli företrädare inom de sex månader som utdraget är giltigt är tvungen att visa upp sina registeruppgifter även för en annan tingsrätt än för vilken utdraget beställts, kan han eller hon använda det utdrag han eller hon redan beställt. Om det har gått mer än sex månader sedan förordnandet till företrädare, ska företrädaren skaffa ett nytt straffregisterutdrag för den nya ansökan om att bli företrädare. Straffregisterutdraget beställs från Rättsregistercentralen.

Det är avgiftsbelagt. Migrationsverket betalar kostnaderna för straffregisterutdraget till den som förordnats till företrädare i samband med arvodesfaktureringen. Kostnaderna ersätts högst två gånger per år.

Man har försökt rekrytera företrädare från den sociala sektorn och i synnerhet erfarenhet av barnskydd har ansetts vara bra. Även andra typer av utbildning och arbetserfarenhet kan vara en bra grund och ge förutsättningar att vara verksam som företrädare. Det är bra om företrädaren är insatt i frågor som berör invandrare. Det är bra om företrädaren själv är aktiv och genom exempelvis olika typer av material som skrivits om ämnet försöker fördjupa sina kunskaper i ämnesråden som är väsentliga för uppgiften som företrädare.

5.1.2 Antal personer som företräds

Företrädaren kan företräda flera personer. Hur många personer en företrädare får företräda begränsas inte i lag. Om en företrädare emellertid har fler än tio personer att företräda kan företrädaren ha svårt att sköta sina uppgifter tillräckligt bra. Därför bör enheterna för minderåriga innan de rekryterar en företrädare, kontrollera hur många personer den person som föreslås bli företrädare redan företräder och se till att personen klarar av att företräda flera barn.

Det är bra om den som vill bli företrädare funderar på hur många personers angelägenheter han eller hon kan fördjupa sig i till fullo och därmed förbinda sig att agera företrädare för. Att vara företrädare är ett värdefullt och viktigt arbete, men det kan också vara tungt och tidskrävande.

5.2 Företrädarens uppgifter

Företrädarens uppgift är att föra vårdnadshavarens talan i ärenden som gäller barnets person och förmögenhet. Företrädaren för talan för barnet till exempel i barnets asylprocess, ärenden som berör skola, sociala frågor och hälso- och sjukvård samt övriga angelägenheter som berör barnets liv. Företrädaren träffar barnet och bekantar sig med barnets livssituation. Företrädaren ser till att barnets åsikter och önskemål kommer fram i asylprocessen och annat beslutsfattande i den form som barnet själv framför dem i fall där det är möjligt med tanke på barnets ålder och förmåga att uttrycka sig. Företrädaren informerar barnet om hur processen framskrider.

Talan

Rätten att anhängiggöra ett ärende vid en myndighet eller en domstol, delta i utredningen och annan behandling av ett ärende samt söka ändring i beslut. Rätten att kräva en förmån eller socialservice samt att söka ändring i ett myndighetsbeslut om en förmån eller service.

En ung person som fyllt 15 år har parallell talan vid sidan om företrädaren i domstol och myndighetsärenden som berör den minderåriges person eller en personlig förmån eller rättighet. En person som fyllt 15 år kan till exempel själv underteckna sin ansökan om mottagnings- eller brukspenning. I fråga om unga som snart är vuxna kan företrädaren diskutera om den unga vill utnyttja sin rätt till talan.

Då man sköter om angelägenheter för ett barn som söker asyl är det oerhört viktigt att hålla kontakt med barnet och ha ett bra samarbete med personalen vid förläggningen och myndigheterna. Företrädaren ska ta reda på barnets åsikt och beakta den då han eller hon fattar beslut. Företrädaren ska bekanta sig med barnet och hålla kontakt med barnet för att kunna sköta sin uppgift som företrädare. Om barnet har släktingar i Finland, ska företrädaren även kontakta dem och försöka samarbeta med dem.

I företrädarens uppgifter ingår inte att dra försorg om barnets omedelbara dagliga vård, fostran eller övriga omvårdnad. Dessa uppgifter ankommer på förläggningen. Därmed för företrädaren till exempel inte barnet till läkare eller skola, köper inte kläder eller hobbyredskap till barnet och ingriper inte i hur barnet använder pengar.

Det är naturligt att barnet och företrädaren kommer varandra nära och blir vänner, men företrädaren måste kunna skilja den tid han eller hon använder för uppgiften som företrädare från sin övriga tidsanvändning. Även i övrigt om barnet och företrädaren kommer varandra nära är det viktigt att företrädaren ser till att förhållandet till barnet framför allt hålls på en professionell nivå. Andra typer av förhållanden till barnet, där barnet kan få uppfattningen att företrädaren till exempel är barnets förälder – mamma eller pappa – kan vara skadliga för barnet och försvåra och förvränga företrädarens uppgift. Företrädaren bär ansvaret för den professionella rollfördelningen mellan barnet och företrädaren.

5.3. Befriande av en företrädare från sitt uppdrag

Framgår det efter att en företrädare förordnats att barnet har en vårdnadshavare i Finland, ska företrädaren befrias från sitt uppdrag, om inte befriandet strider mot barnets fördel. En företrädare kan också befrias från sitt uppdrag om han eller hon begär det eller på grund av sjukdom eller av någon annan orsak är förhindrad att sköta sitt uppdrag eller om det finns andra särskilda skäl.

Ansökan om befrielse från uppdraget som företrädare kan göras av företrädaren, av barnet självt om han eller hon har fyllt 15 år, av den förläggning eller flyktingluss där barnet har registrerats som klient eller av barnets vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare för barnet. Företrädaren befrias från sitt uppdrag av den tingsrätt inom vars domkrets den förläggning där barnet har registrerats som klient är belägen. Ändring i tingsrättens beslut får sökas genom besvär.

Om den som företräds eller företrädaren själv flyttar från orten, kan man ansöka om att företrädaren ska befrias från sitt uppdrag och att en ny person som bor nära barnet ska förordnas till företrädare. Förläggningen och företrädaren håller kontakt och kommer från fall till fall överens om vilket arrangemang som fungerar bäst med tanke på barnets bästa. Barnet får en ny företrädare om avståndet mellan barnets och företrädarens bostadsort är stort. När företrädaren byts ska barnets åsikter beaktas. Om ett byte av företrädare strider mot barnets bästa eller barnets önskemål, bör man allvarligt överväga huruvida det verkligen finns grunder för att byta. Ett byte av företrädare enbart på ekonomiska grunder är inte motiverat med tanke på barnets bästa.

Om ett barn under 15 år uppvisar ångest eller rädsla på grund av företrädarens handlingar ska förläggningen försöka utreda situationen genom att höra barnet och företrädaren och vid behov

anhängiggöra ett ärende för att befria företrädaren från uppdraget. Tingsrätten överväger huruvida en befrielse är nödvändig.

Om barnets vårdnadshavare flyttar till Finland, anhängiggör enheten för minderåriga en ansökan om befrielse av företrädaren. Om tingsrätten befriar företrädaren från hans eller hennes uppdrag, överförs vårdnaden om barnet till vårdnadshavaren. Även om det verkar som om föräldern eller en annan vårdnadshavare inte förmår ta hand om barnet, bör man ansöka om att företrädaren ska befrias från sitt uppdrag hos tingsrätten. I detta fall fogas till ansökan motiveringar om varför det att företrädaren fortsätter med sitt uppdrag är förenligt med barnets bästa trots att barnets vårdnadshavare finns i Finland. Tingsrätten beslutar om företrädaren ska fortsätta sitt uppdrag och när en befrielse av företrädaren ska övervägas, nästa gång. Om man inte ansöker om att företrädaren ska befrias från sitt uppdrag efter att barnets vårdnadshavare har kommit till Finland, äger det ursprungliga förordnandet av företrädare inte längre laga kraft, och företrädaren kan inte vara verksam i sitt uppdrag.

5.4. Upphörande av företrädaruppdraget

Företrädarens uppdrag upphör när

- 1) den som företräds uppnår myndighetsålder,
- 2) den som företräds varaktigt flyttar från Finland, eller
- 3) en vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare utses i Finland för den som företräds.

Företrädarens uppdrag upphör automatiskt utan ett separat beslut. Om det efter att en företrädare förordnats till exempel av en rättsmedicinsk undersökning för att utreda barnets ålder framgår att den som företräds är myndig, upphör företrädarens uppdrag efter att den nya födelsetiden antecknats i utlänningsregistret (UMA). Den nya åldern gäller genast efter detta och företrädarens uppdrag upphör automatiskt. Det är bra om företrädaren förbereder sig för en eventuell ändring av åldern till följd av ett ålderstest och även diskuterar följderna av detta med barnet. Arvode eller ersättning för kostnader betalas inte till företrädaren efter att uppdraget upphört. Därför är det bra att redan på förhand tillsammans med barnet komma överens om hur företrädaren ska förmedla handlingar som berör barnet till barnet om ålderstestet visar att barnet är myndigt.

Om barnet försvinner eller permanent flyttar bort från Finland, upphör företrädarens uppdrag, då barnets ansökan om asyl förfaller.

Med annan laglig företrädare hänvisas till intressebevakaren. I regel behöver en intressebevakare inom barnskyddet inte utses vid omhändertaganden, varvid företrädaren kan fortsätta med sin uppgift på normalt sätt. Om det i barnskyddsprocessen emellertid framgår en särskild orsak att utse en intressebevakare, upphör företrädarens uppdrag. Oftast är det bättre för barnet att ha samma företrädare så länge som möjligt. En företrädare som utsetts med stöd av mottagningslagen är i synnerhet insatt i den särskilda situation som ett barn som kommer ensam till landet befinner sig i och angelägenheter kring detta och kan beakta dessa aspekter även i en barnskydds-situation. Dessutom har en intressebevakare inom barnskyddet ofta en mer begränsad roll än en företrädare, och därmed kan en intressebevakare inte nödvändigtvis utnyttja sin talan i samma utsträckning som en företrädare. Av dessa orsaker bör man alltid noggrant överväga huruvida det är förenligt med barnets bästa att företrädarens uppdrag upphör och en intressebevakare utses.

6. Beaktande av barnets bästa i uppdraget som företrädare

Vad gäller personer som är yngre än 18 år ska särskild uppmärksamhet fästas vid faktorer som hänför sig till barnets bästa och barnets utveckling och hälsa. Vid bedömningen av barnets bästa ska bestämmelserna om bedömning av barnets bästa i barnskyddslagen (417/2007) beaktas.

Då de åtgärder omfattas av mottagningen genomförs, ska barnets önskemål och åsikt utredas och beaktas enligt barnets ålder och utvecklingsnivå. Endast i sådana fall där utredningen skulle äventyra barnets hälsa eller utveckling eller det i övrigt är uppenbart onödigt behöver barnets åsikt inte utredas. Ett barn som fyllt 12 år ska ges tillfälle att bli hört i ett ärende som gäller barnet självt.

Barnets bästa är ett omfattande begrepp och de rättslärda och olika aktörers experter på barn har skrivit mycket om hur man fastställer vad det innebär. Allmänt taget kan barnets bästa uppfattas på många olika sätt och man kan till och med komma fram till åsikter som strider mot varandra beroende vilken ställning, bakgrund och personlig inställning den som bestämmer vad som är bäst för barnet har.

En företrädare kan sörja för barnets bästa bland annat genom att

- samarbeta med grupphemmet eller en motsvarande enhet så att barnet får en trygg vardag i den miljö som i början ter sig ny och konstig för barnet, varvid ansvaret för fostran och vård alltid ligger på personalen och det är viktigt att företrädaren har förtroende för personalens sakkunskap,
- följa att får barnet vård, fostran och vägledning samt utkomst, tolktjänster, grundläggande utbildning och andra samhällstjänster som det enligt lag eller myndigheternas föreskrifter har rätt till,
- bevaka barnets intressen i tillståndsprocesserna enligt utlänningslagen, så som barnets vårdnadshavare skulle göra. Företrädaren undertecknar handlingar med anknytning till processerna på barnets vägnar,
- bevaka barnets intressen i andra myndighets- och domstolsärenden på det sätt som barnets vårdnadshavare skulle göra. Företrädaren undertecknar ifrågavarande handlingar på barnets vägnar
- sörja för att barnet får hjälp i eventuella andra problemsituationer, om sådana uppstår.

6.1. Tvister, klagomål, besvär

Företrädaren övervakar inte myndigheternas verksamhet och fastställer inte nivån på eller karaktären hos den mottagning som ska ordnas för barnet. Dessa tillsynsuppgifter och befogenheter hör till myndigheterna eller de tjänsteproducenter som myndigheterna gett uppgiften till. Om tillsyn och bestämmanderätt föreskrivs alltid separat i lag eller genom författningar på lägre nivå som utfärdats med stöd av lagen. I praktiken följer företrädaren barnets liv och kontakter myndigheterna eller förläggningen/grupphemmet eller en motsvarande aktör eller en jurist om det uppstår problem i barnets liv. Företrädaren diskuterar barnets situation med den aktör som ansvarar för det problem barnet har. Om samförstånd inte kan nås har företrädaren tillgång till samma rättsmedel som tillhandahålls genom lag som barnet själv skulle ha om han eller hon var myndig. Därmed kan företrädaren till exempel inte besluta vilka hälso- och sjukvårdstjänster eller hur stor brukspenning förläggningen ska ge barnet. Om företrädaren inte är nöjd med förläggningens eller myndighetens verksamhet, kan han eller hon klaga på bristerna eller felen i förläggningens eller myndighetens verksamhet hos en högre myndighet (Migrationsverket eller inrikesministeriet).

I ett förvaltningsbeslut som fattats av en förläggning får ändring sökas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen (55 § i mottagningslagen).

Företrädaren får anföra besvär på barnets vägnar och lämnar det till förläggningsens föreståndare, som lämnar in besvärsskriften och sitt eget utlåtande till förvaltningsdomstolen. Beslut som berör boende (med undantag för beslut om flytt till enskild inkvartering) eller flytt till en annan förläggning får inte överklagas genom besvär.

Vid tvister avgör antingen en tingsrätt eller förvaltningsdomstol, beroende på vad ärendet gäller, vad som är bäst för barnet. Barnets eventuella behov av barnskydd utreds vid behov av en socialarbetare vid förläggningsen eller en annan enhet och barnets företrädare tillsammans med kommunens barnskyddsmyndighet. Också skolväsendet kan delta i utredningsarbetet. Företrädaren har samma ställning som en vårdnadshavare i utredningen. Företrädaren ska alltid höras när behovet av barnskydd utreds.

Företrädaren kan också själv kontakta förläggningsen om han eller hon bedömer att barnet har problem.

Företrädaren kan kontakta socialmyndigheterna om han eller hon anser att ett flyktingbarn eller ett barn med uppehållstillstånd som söker asyl bör förordnas en vårdnadshavare i stället för en företrädare.

7. Rättshjälpstjänster

Asylsökande har rätt att anlita ett biträde (en jurist). Företrädaren kan för en minderårig asylsökande som han eller hon företräder anlita ett biträde, om bitrådets stöd är nödvändigt vid utredningen av ansökan. Man kan ha nytta av att anlita ett biträde i synnerhet i situationer där asylansökan är komplicerad och en jurist kan hjälpa att reda ut ärendet.

Statens rättshjälpsbyråer ansvarar för rättshjälpstjänsterna. Förläggningsarna ordnar allmän juridisk rådgivning. Rättshjälp ges endast i ärenden som anknyter till utlänningslagen. Den omfattar exempelvis inte biträde i brottmål.

Rättshjälp söks genom en ansökan till en rättshjälpsbyrå. Rättshjälp kan sökas muntligt eller skriftligt. Det går inte att lämna in en elektronisk ansökan eftersom asylsökande inte har de identifieringskoder som behövs för detta. Om företrädaren besöker en rättshjälpsbyrå, registrerar personalen uppgifterna i det elektroniska systemet och fattar i mån av möjlighet ett beslut vid samma tillfälle. I praktiken väljer den asylsökande först det biträde han eller hon vill ha. Om biträdet är en privat jurist och inte ett offentligt rättsbiträde, gör denne en ansökan om rättshjälp. Om den asylsökande däremot vill anlita ett offentligt rättsbiträde, besöker företrädaren direkt den rättshjälpsbyrå man önskar anlita och får där hjälp med att göra en ansökan.

En minderårig ska ange uppgifter som sina ekonomiska förhållanden då han eller hon ansöker om rättshjälp. Om de enda inkomsterna är mottagningspenning eller brukspenning, får den minderåriga rättshjälp utan ersättning. Asylsökandes ansökningar om rättshjälp behandlas centraliserat vid Villmanstrands, Helsingfors, Egentliga Finlands, Uleåborgs och Uleåborgsnejdens rättshjälpsbyråer. Sökandena kan oberoende av detta anlita vilken rättshjälpsbyrå som helst. Kostnaderna för de tolknings- och översättningstjänster som behövs i rättshjälpen ingår i den rättshjälp som tillhandahålls och faktureras av rättshjälpsbyrån. Om biträdet inte sköter sina uppgifter på behörigt sätt kan biträdet vid behov bytas ut. Ett nytt biträde söks via rättshjälpsbyrån på det sätt som beskrivs ovan.

8. Asylprocessen

8.1. Inledning av en asylprocess och förordnande av företrädare

En asylprocess inleds när en asylansökan lämnas in till polisen eller gränsmyndigheten. När en ansökan om asyl lämnats in registrerar polisen eller gränsmyndigheten barnet och gör en anmälan om utredning (basuppgifter). I fråga om personer som fyllt 14 år görs en jämförelse av fingeravtryck i Eurodac i syfte att fastställa ansvaret (Dublinförfarandet). För minderåriga ordnas inkvartering och övriga mottagningstjänster vid en enhet för minderåriga. En socialarbetare gör en ansökan om förordnande av företrädare. Den som förordnas till företrädare och barnet ska ge sitt samtycke till detta. I praktiken söker socialarbetaren en lämplig person och föreslår för den lokala tingsrätten att denne ska utses till företrädare. Tingsrätten fattar ett officiellt beslut om företrädarens uppdrag och skickar det till förläggningen, företrädaren och Migrationsverket. Företrädaren skickar också en kopia av beslutet till Migrationsverket som bilaga till den första fakturan. Den som samtyckt till att bli företrädare får inte sköta barnets officiella ärenden innan tingsrätten fattat sitt beslut. Företrädaren kan inte ge en annan person fullmakt att sköta barnets officiella ärenden.

Efter att ha förordnats till företrädare redogör företrädaren på ett realistiskt sätt för sitt uppdrag för barnet (bland annat vad uppdraget omfattar och hur länge det varar). Samtidigt bekantar sig företrädaren med barnet och försöker skapa ett förtroligt förhållande till barnet. Företrädaren är med då barnet träffar myndigheter och ger barnet information om olika aktörer under asylprocessen.

Vid den inledande kartläggning som en socialarbetare vid förläggningen gör granskas barnets situation. Företrädaren deltar i den inledande kartläggningen genom vilken han eller hon samtidigt får viktig information om barnets situation. Denna information kan företrädaren senare förmedla till exempelvis en jurist som fungerar som biträde. Under den inledande kartläggningen får barnet och företrädaren också möjlighet att lära känna varandra, vilket bidrar till att skapa ett förtroligt förhållande redan innan polisen och Migrationsverket inleder sin egentliga asylutredning.

Efter den inledande kartläggningen träffar företrädaren barnet före de förhör som Migrationsverket ordnar så att han eller hon får en uppfattning om barnets situation och kan stärka förtroendet i förhållandet mellan sig och barnet.

Företrädaren skaffar en anmälan om utredning från polisen eller gränsmyndigheten samt anlitar vid behov ett biträde (en jurist) för asylprocessen.

8.2. Asylprocessen och företrädarens roll i den

8.2.1 Utredning av identitet, resrutten och inresa samt bestämmande av den ansvariga staten (det så kallade Dublinförfarandet)

Då asylutredningen inleds ordnar Migrationsverket ett asylförhör med barnet. Ett syfte med förhöret är att utreda barnets identitet, hur barnet kommit till landet och vilken väg barnet rest till Finland. Dessutom strävar man genom asylförhöret efter att underlätta utredningen av vilken stat som ansvarar för behandlingen av barnets asylansökan (det så kallade Dublinförfarandet/förfarandet för att bestämma den ansvariga staten). Företrädaren är närvarande för att bevaka barnets intressen i asylförhöret.

Dublinförfarandet

Förfarandet för bestämmandet av den ansvariga staten utförs av Migrationsverket. I förfarandet

tas i första hand hänsyn till barnets bästa. Om barnet har familjemedlemmar, syskon eller släktingar som lagligen vistas på en annan medlemsstats territorium och det är förenligt med barnets bästa att förena den minderårige med dessa kan en annan medlemsstat än Finland (EU-länderna, Norge, Island, Schweiz eller Liechtenstein) vara ansvarig för behandlingen av ansökan. En annan stat kan också vara ansvarig om en minderårig tidigare har sökt internationellt skydd i en annan medlemsstat och ifrågavarande ansökan redan har avslagits vad gäller sakinnehåll. Om en annan medlemsstat än Finland ansvarar för behandlingen av ansökan, utreds grunderna för ansökan inte i Finland, utan sökanden förflyttas till den medlemsstat som ansvarar för behandlingen av ansökan.

Till företrädarens uppgifter hör att företräda och bistå en minderårig utan vårdnadshavare i de förfaranden om vilka föreskrivs i förordningen om bestämmandet av den ansvariga staten och se till att den minderåriges intressen beaktas i förfarandena. Det är viktigt att företrädaren berättar för barnet vad förfarandet för bestämmande av den ansvariga staten innebär och uppmanar barnet att så omfattande som möjligt berätta om sina familjeband i asylförhöret, så att eventuella familjemedlemmar, syskon och släktingar som barnet har i Europa kan identifieras. Företrädaren spelar en viktig roll då man överväger huruvida barnet ska sammanföras med en familjemedlem, ett syskon eller en släkting som befinner sig i en annan stat. Migrationsverket frågar vanligen också efter företrädarens synpunkt på huruvida det är förenligt med barnets bästa att bli förenat med ovan nämnda person.

8.2.2. Migrationsverkets asylsamtal

Om det i förfarandet för bestämmande av den ansvariga staten konstateras att Finland ansvarar för behandlingen av innehålllet i barnets asylansökan, ordnar Migrationsverket ett asylsamtal med barnet. Under samtalet utreds förutsättningarna för beviljande av asyl eller annat uppehållstillstånd. Asylsamtalet hålls av en överinspektör vid Migrationsverkets asylenhet och i samtalet deltar förutom barnet även företrädaren, en tolk och eventuellt barnets biträde (jurist), samt en socialarbetare från förläggningen, om denne anser det vara nödvändigt att delta i samtalet. Migrationsverkets asylsamtal ordnas i verksamhetslokalerna i Helsingfors, Åbo, Uleåborg eller Villmanstrand, beroende på var barnet inkvarteras. Vid behov kan en anställd vid Migrationsverket också samtala med barnet vid en förläggning, såvida att barnet till exempel är litet eller av annan orsak inte kan ta sig till Migrationsverkets verksamhetsställe.

En socialarbetare på grupphemmet utarbetar ett utlåtande om barnet till Migrationsverket före asylsamtalet. Företrädaren bekantar sig med socialarbetarens utlåtande före samtalet. Om socialarbetaren vill delta i Migrationsverkets samtal i stället för att skriva ett utlåtande, är det bra att informera Migrationsverket om detta för förhand. Vid samtalet sörjer företrädaren för att alla faktorer som företrädaren har vetskap om och som eventuellt påverkar beslutet delges intervjuaren. Företrädaren svarar dock inte på de frågor som ställs på barnets vägnar. Företrädaren sörjer också för att barnets behov tas i beaktande i de praktiska arrangemangen kring samtalet, till exempel att det hålls tillräckligt många pauser och att barnet får den mat och dryck barnet behöver under samtalet.

I slutet av samtalet granskas protokollet från samtalet. Hela protokollet tolkas till barnets eget språk. Företrädaren och barnet granskar protokollet och ser till att eventuella rättelser görs. Företrädaren undertecknar protokollet, även barnet kan underteckna protokollet.

Efter asylförhöret och -samtal ser företrädaren till att protokollet skickas till biträdet, såvida att denne inte är närvarande vid förhöret eller samtalet. Protokollen är sekretessbelagda och skickas inte till andra aktörer. Företrädaren kan hjälpa barnet att skaffa fram ytterligare utredningar som

bidrar till att beskriva barnets situation och förhållanden, till exempel utredningar om hälsotillståndet.

8.2.3. Företrädarens roll vid asylförhör och -samtal

Företrädaren och Migrationsverkets samtalskoordinator kommer överens om tidpunkten för ett förhör och ett samtal. Företrädaren meddelar om ett eventuellt biträde (en jurist) deltar i förhöret. Om faktorerna som anknyter till barnets asylansökan är av sådan karaktär att barnet har lättare att berätta om dem för en kvinnlig eller manlig intervjuare, kan företrädaren be samtalskoordinatören vid Migrationsverkets asylenhet att ordna detta i god tid före asylsamtalet. Också en begäran som gäller tolken kan beaktas (till exempel kön eller dialekt) om den framförs i god tid.

Det är bra att företrädaren träffar barnet före förhöret och samtalet. Det är viktigt att företrädaren försäkrar sig, om att barnet förstår vad dessa båda situationer handlar om. Det är också bra om företrädaren på förhand informerar barnet om vem som är närvarande vid samtalen och hur de kommer att gå till. Det lönar sig att dela upp informationen om situationen och beslutsprocessen i mindre delar enligt barnets åldersnivå. Det är bra att kontrollera att barnet har förstått de olika rollerna, rättigheterna och skyldigheterna samt skedena och förloppen i beslutsprocessen.

När företrädaren träffar barnet före ett förhör eller samtal förbereder han eller hon inte barnet på hur barnet ska svara på intervjuarens frågor. I stället ska företrädaren försöka sträva efter att barnet känner förtröstan inför situationen, att det råder en lugn stämning och att barnet förstår att myndigheterna har ett gemensamt mål – att utreda barnets situation. Målet är att barnet ska känna sig tryggt och sanningsenligt våga berätta om alla eventuella upplevelser. Under sin resa får barnet ofta ofördelaktiga anvisningar om vad han eller hon ska eller inte ska berätta för myndigheterna. Företrädaren ska se till att barnet förstår att det gynnar barnet bäst att endast ge myndigheterna sådana korrekta uppgifter om den egna situationen och om hur barnet har kommit till landet. Företrädaren kan framhäva att myndigheterna har tystnadsplikt och att det är tryggt för barnet att prata även om sådana svåra eller skamliga saker som barnet inte vill att till exempel de egna familjemedlemmarna eller personalen på grupphemmet ska veta. Barnet måste förstå att de uppgifter han eller hon uppger under asylsamtalet har stor betydelse för vilket beslut barnet får på sin ansökan.

8.2.4 Genomförande av en språkanalys

Det kan vara nödvändigt att som en del av utredningen av den asylsökandes identitet göra en språkanalys för att utreda sökandens hemvist och/eller nationalitet. Tillfället för språkanalysen ordnas av Migrationsverket. För analysen görs en bandupptagning där sökanden ombeds berätta olika saker om sin hemvist i minst 15 minuter. Bandupptagningen kan göras till exempel genom ett telefonsamtal mellan sökanden och den som gör analysen eller utifrån sökandens egen berättelse. Bandupptagningen för språkanalysen genomförs vanligen i samband med ett förhör eller en intervju. Om den genomförs vid ett separat tillfälle kan barnet ha med sig antingen sin företrädare eller en anställd vid förläggningen. Om myndigheten vill höra barnet om resultatet av språkanalysen, är företrädaren med vid detta tillfälle.

8.2.5 Utredning av en asylsökandes ålder

Åldern spelar en viktig roll med tanke på många rättigheter och skyldigheter som föreskrivs i lag. Även i asyلفörfarandet och mottagningen av sökande har man tryggt specialarrangemang för minderåriga sökande utan vårdnadshavare. Åldern kan vara oklar av många olika orsaker. Alla sökande kan inte visa upp tillräcklig och tillförlitlig styrkande dokumentation. Sökandena kan härstamma från länder där det till exempel på grund av krig eller ett bristfälligt befolkningsregistersystem inte finns några dokument med personuppgifter. Det kan också hända att små barn och

unga inte alltid vet hur gamla de är. Utredningen av åldern betraktas som en del av utredningen av identiteten. I FN:s konvention om barnets rättigheter garanteras barnets rätt till en identitet, och betonas att identiteten ska utredas så snabbt som möjligt.

I asylförfarandet utreds sökandens ålder i första hand med hjälp av dokument och register samt genom att höra sökanden. Ibland fås information om sökandens ålder också från de övriga EU-medlemsstaterna. Om det inte finns något tillförlitligt bevis på åldern, utgår man från den ålder sökanden uppgett. Åldern kan också utredas genom en rättsmedicinsk undersökning. En rättsmedicinsk utredning av åldern är ingen praxis som utförs automatiskt, utan undersökningen tillämpas om det förekommer uppenbara grunder för att tvivla på att de uppgifter sökanden uppgett är tillförlitliga. En rättsmedicinsk utredning av åldern kräver ett skriftligt samtycke av sökanden och företrädaren. Om sökanden vägrar genomgå undersökningen behandlas han eller hon som myndig, såvida att sökanden inte har ett godtagbart skäl att vägra genomgå undersökningen. Det avgörs från fall till fall huruvida orsaken till vägran är godtagbar. Företrädaren kan vara med under den intervju som undersökningen av åldern omfattar.

Om Migrationsverket utifrån en rättsmedicinsk undersökning för att utreda åldern anser att en sökande som uppgett sig vara minderårig i Finland är myndig, registreras den nya åldern i UMA-systemet. Ändringen meddelas sökanden och företrädaren. Om sökanden konstateras vara myndig, upphör företrädarens uppdrag. Sökanden ges möjlighet att höras muntligt gällande resultatet av undersökningen för att utreda åldern. Resultatet av ålderstestet kan inte överklagas separat utan endast som en del av ett eventuellt besvär över ett asylbeslut.

8.2.6. Spårande av föräldrar och Röda Korsets personsökning

Enligt utlänningslagen ska Migrationsverket utan dröjsmål för att främja det bästa för en sådan minderårig utan vårdnadshavare som söker asyl börja spåra föräldrarna eller någon annan som svarat för den faktiska vårdnaden (utlänningslagen 105 b §). Syftet med spårandet är att utreda barnets vårdnadshavares vistelseort och att återskapa kopplingen mellan barnet och vårdnadshavarna. Dessutom syftar spårandet till att främja att Migrationsverkets beslut grundar sig på fakta och att ge nödvändig information med tanke på en eventuell familjeåterförening. Inget spårande genomförs om sökanden inte har haft en faktisk vårdnadshavare innan han eller hon kom till Finland. Spårandet påverkar inte bedömningen av behovet av internationellt skydd. Spårandet får inte äventyra den minderåriga asylsökandens eller hans eller hennes anhörigas säkerhet. Migrationsverket prövar ärendet efter ett asylförhör och/eller asylsamtal. Migrationsverket meddelar barnets företrädare om begäran om spårande, mellaninformation och slutresultatet av spårandet. Migrationsverket kan efter eget övervägande höra barnet om slutresultatet av spårandet. Utöver att Migrationsverket kan spåra föräldrar eller andra vårdnadshavare kan barnet också själv starta Röda Korsets personsökning för att hitta sina anhöriga. En anhörig till barnet eller barnets vårdnadshavare eller företrädare kan göra en personefterforskning. Personen fyller i Röda Korsets blankett, där man bland annat ombeds uppgive personuppgifter och den senaste kända adressen. Finlands Röda Kors skickar blanketten för personefterforskning till Röda Korset eller Röda Halvmånen i det land där den försvunna personen söks. Tjänsten är konfidentiell och uppgifterna om den person som söks lämnas inte ut till utomstående. Det lokala Röda Korset eller Röda Halvmånen kan emellertid söka personer exempelvis i offentliga register. När den person som söks hittats kan personen i fråga själv bestämma om Röda Korset får uppgive hans eller hennes adress till anhöriga. Även om sökningen inte skulle ge något resultat, bevaras personuppgifterna om den som söks i Röda Korsets databas. Om det uppdagas ny information, inleds sökningen på nytt.¹

---

¹ Mer information på Röda Korsets webbplats på adressen <http://www.punainenristi.fi/haetukeaja-apua/kadonneiden-loytamiseen>

8.2.7. Delgivning av ett asylbeslut

Migrationsverket skickar positiva beslut gällande minderåriga asylsökande utan vårdnadshavare mot mottagningsbevis till företrädaren för den minderåriga för kännedom, oberoende av grunden för beviljande av uppehållstillstånd. Negativa beslut, som inte omfattar avlägsnande ur landet, gällande minderåriga asylsökande utan vårdnadshavare skickas per post mot mottagningsbevis till den minderåriges företrädare för kännedom. Negativa beslut delges av polisen på bostadsorten.

När företrädaren får den minderåriges asylbeslut ska han eller hon snarast möjligt kontakta en socialarbetare vid förläggningen så att de tillsammans kan ordna ett tillfälle där innehållet i beslutet och dess betydelse redogörs för den minderåriga. Det tillfälle då den minderåriga får beslutet om asylansökan är ofta en av de viktigaste stunderna under den minderåriges vistelse i landet och beslutet påverkar i mycket hög grad den minderåriges framtid. Asylbeslutet får inte under några som helst omständigheter meddelas den minderåriga till exempel per textmeddelande eller sociala medier, utan man måste reservera tillräckligt med tid och lämpliga förhållanden för att gå igenom saken. Det är också bra att företrädaren genast då han eller hon berättat om innehållet i beslutet och dess betydelse också diskuterar de skeden som följer efter beviljandet av uppehållstillstånd tillsammans med socialarbetaren vid förläggningen och den minderåriga.

Asylbeslut kan överklagas. Ett negativt beslut innebär att barnet avvisas till sitt hemland. Företrädaren kan tillsammans med biträdet hos Helsingfors förvaltningsdomstol ansöka om att verkställandet av beslutet om avvisning ska avbrytas och anföra besvär över beslutet. Besvärstillstånd gällande förvaltningsdomstolens beslut kan sökas hos högsta förvaltningsdomstolen. I fråga om besvär är det skäl att fästa uppmärksamhet vid besvärstiden, som gäller i 21 dagar vid besvär till förvaltningsdomstolen och 14 dagar vid besvär till högsta förvaltningsdomstolen. Besvärstiden räknas från den dag då företrädaren delgetts beslutet.

8.3. Samarbetet mellan företrädaren och biträdet (juristen)

Företrädaren beslutar huruvida det ska anlitas ett biträde för barnet i asylprocessen. Biträdet kan delta i Migrationsverkets asyلفörhör och -samtal. Det är dock inte nödvändigt att biträdet är närvarande vid förhör och samtal, utan biträdet kan vid behov också i efterhand bekanta sig med och kommentera protokollen från förhören och samtalen.

Förläggningen eller företrädaren kan ordna ett tillfälle där barnet får träffa biträdet personligen. Om barnet har fått ett biträde, är företrädaren närvarande då barnet träffar biträdet. Det kan ordnas ett möte med biträdet där man förbereder sig inför ett asyلفörhör eller ett asylsamtal. Under träffen diskuterar och beslutar man tillsammans med barnet huruvida biträdet ska delta i förhöret och/eller samtalet. Om barnet inte har fått möjlighet att träffa biträdet till exempel före ett förhör, kan företrädaren informera barnet, om vem som är barnets biträde och hur biträdet hjälper barnet i asylprocessen. Om ett biträde anlitas är det viktigt att informera biträdet om det uppstår något nytt gällande barnets ärende.

Om barnet får en ny företrädare, informerar förläggningen biträdet om detta. Den föregående företrädarens fullmakt upphör att gälla, då uppdraget som företrädare upphör. Om den nya företrädaren anser att ett biträde behöver anlitas för den minderåriges ärende, ger den nya företrädaren en fullmakt antingen till det tidigare biträdet eller, om så krävs, byter biträde och ger en fullmakt till det nya biträdet.

När barnet får ett positivt beslut är det bra om företrädaren diskuterar slutresultatet med ett eventuellt biträde. Största delen av de ensamkommande minderåriga asylsökandena får uppehållstillstånd. Om den som företräds får uppehållstillstånd, behövs bitrådets tjänster vanligtvis inte

längre. Det lönar sig emellertid att skicka beslutet om uppehållstillstånd till biträdet för kännedom eftersom uppehållstillstånden är olika bland annat vad gäller vilka rättigheter barnet har vid en familjeåterförening. Även ett positivt beslut kan överklagas. Om den minderårige får ett negativt asylbeslut och barnet och företrädaren vill överklaga det är det bäst att företrädaren genast kontaktar biträdet som utarbetar ett eventuellt besvär. Om man tidigare inte har ansett att ett biträde behövs kan man också anlita ett först i det här skedet.

9. Företrädarens rätt att få uppgifter och tystnadsplikt

Företrädaren har rätt att få uppgifter om samma sekretessbelagda ärenden och handlingar som den asylsökande själv, det vill säga berörs av partsoffentlighet vad gäller sekretessbelagda uppgifter och handlingar. Den yrkesmässiga tystnadsplikten binder tillståndsmyndigheterna och personalen inom socialvården och hälso- och sjukvården. Detta innebär att företrädaren delges alla de sekretessbelagda handlingar som berör barnet på samma sätt som parten själv.

Företrädaren får alltså inte avslöja sekretessbelagda uppgifter om barnet för utomstående eller lämna ut handlingar, om barnet till utomstående. Uppgifter om barnets hälsa och asylärende är särskilt känsliga.

Till exempel protokoll från samtal om tillståndsärenden, tillståndsmyndigheternas beslut, läkarintyg och övriga patienthandlingar samt socialvårdens handlingar är sekretessbelagda. En myndig part kan utan begränsning lämna ut sekretessbelagda uppgifter och handlingar om sig själv om han eller hon själv bestämmer det. När det handlar om ett barn som förordnats en företrädare, används denna bestämmanderätt av barnets företrädare. Företrädaren ska för att kunna sörja för barnets bästa ge myndigheter och andra aktörer som arbetar med barnets angelägenheter sekretessbelagda uppgifter om barnet då myndigheterna sköter sina lagstadgade uppgifter som berör barnet.

Förläggningarna behöver ofta tillgång till handlingar från social- och hälsovården i sitt arbete. Även tillståndsmyndigheterna kan behöva uppgifter om barnets hälsa. I dessa fall måste förläggningarna och myndigheterna få företrädarens samtycke, såvida det inte i lag uttryckligen finns bestämmelser om att inget samtycke behövs och att uppgifterna kan ges till myndigheten trots sekretessbestämmelserna.

Migrationsverket kan be förläggningen om uppgifter om exempelvis barnets födelsetid, familjemedlemmar och deras vistelseort. Dessa uppgifter är nödvändiga för att tillståndsmyndigheterna ska kunna utreda en minderårigs identitet, resrutten eller inresa i Finland eller förutsättningarna för beviljande av uppehållstillstånd. Uppgifterna kan också behövas om Migrationsverket försöker spåra föräldrarna till en minderårig utan vårdnadshavare, eller någon annan som svarat för den faktiska vårdnaden.

Migrationsverket informerar även företrädaren om sådana förfrågningar. Myndigheterna bör särskilt ta hänsyn till barnets bästa då de begär uppgifter. Migrationsverkets förfrågan kräver inga särskilda åtgärder av företrädaren. Företrädaren kan emellertid kontakta förläggningen för att kontrollera huruvida förläggningen har de uppgifter Migrationsverket begär och hur avslöjandet av dessa uppgifter till Migrationsverket påverkar tillgodoseendet av barnets bästa.

Om Migrationsverket begär ett utlåtande om tillgodoseendet av barnets bästa av en socialarbetare vid förläggningen och utlåtandet innehåller uppgifter om barnets social- och hälsovård, ska förläggningen be om företrädarens samtycke till utlåtandet eftersom utlänningslagen inte innehåller några bestämmelser om undantag från tystnadsplikten kring dessa uppgifter. Företrädaren kan emellertid inte kräva att socialarbetaren vid förläggningen ska ändra på innehållet i utlåtandet.

det. Eftersom syftet med utlåtandet är att utreda barnets bästa, bör företrädaren inte utan motiverat skäl förbjuda att ett utlåtande utfärdas.

Företrädaren ska få uppgifter om barnets sjukdom och den vård som getts eller planerats för barnet. En företrädare för en minderårig har rätt att granska uppgifterna om den minderåriga i patienthandlingarna. Företrädaren undertecknar också sitt samtycke till hälso- och sjukvårdens åtgärder som berör barnet och till att uppgifterna om barnets hälsa kan lämnas ut till andra yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården och myndigheterna.

En minderårig patients åsikt om vårdåtgärden ska utredas om detta är möjligt med tanke på barnets ålder och utvecklingsnivå. Om den minderåriga vad gäller ålder och utvecklingsnivå förmår bestämma om sin egen vård, ska vården ske i samförstånd med patienten. Om den minderåriga inte kan bestämma om sin vård, ska vården ske i samförstånd med barnets lagliga företrädare. Företrädaren kan bäst följa att barnets bästa tillgodoses i frågor som berör barnets hälsa i samarbete med en hälsovårdare vid förläggningen och den läkare som vårdar barnet.

9.1. Lagring av handlingar

Företrädaren har ingen lagstadgad skyldighet att lagra handlingar som berör barnet. Den myndighet som utarbetat en handling ansvarar alltid för dess arkivering. Företrädaren kan för att underlätta skötseln av sina uppgifter spara alla handlingar som skickats till barnet för kännedom och andra dokument, som berör barnet tills det att företrädarens uppdrag upphör eller överförs till en annan företrädare. Företrädaren bör iaktta försiktighet vid lagring och förstöring av handlingar. Om barnet har förordnats en ny företrädare ska den gamla företrädaren skicka alla handlingar om barnet till den nya företrädaren. När barnet bli myndigt kan företrädaren överlämna handlingarna till den unga själv.

Om barnet avlägsnar sig ur landet upphör företrädarens uppdrag och då är det bäst att denne ger barnets handlingar till barnet själv eller, om detta inte är möjligt, förstör de handlingar som berör barnet. Eftersom handlingarna om barnet vanligen innehåller sekretessbelagda uppgifter får företrädaren inte under några som helst omständigheter förvara dem onödigt om de inte behövs för att företrädaren ska kunna sköta en viss uppgift.

10. Företrädarregistret

Företrädarregistret är ett personregister över företrädare som med stöd av 39 § i mottagningslagen förordnats för barn utan vårdnadshavare. Migrationsverket uppdaterade dataskyddsbeskrivningen för företrädarregistret den 24 februari 2014 och det bör synas vid alla grupper.

I företrädarregistret ingår ett riksomfattande delregister och de delregister som förs av förläggningarna och flyktingslussarna. Det riksomfattande delregistret används för styrning, planering och uppföljning av verksamheten i anslutning till företrädande av barn utan vårdnadshavare. Dessutom används registret som stöd för utbetalningen av ersättningar till företrädarna för de kostnader som verksamheten i anslutning till företrädandet medför. Migrationsverket ansvarar för att föra detta delregister. De delregister som förs av förläggningarna och flyktingslussarna är avsedda för den praktiska administrationen av verksamheten i anslutning till företrädande av barn utan vårdnadshavare. Varje förläggning eller flyktingsluss ansvarar för förandet av dessa delregister.

I företrädarregistret får införas företrädarens

- namn

- personbeteckning
- adress- och andra kontaktuppgifter
- uppgifter som gäller förordnande till företrädare, befriande av företrädare från uppdraget och upphörande av uppdraget som företrädare.

I företrädarregistret får även införas uppgifter om det barn som företräds. Endast uppgifter som är nödvändiga för användningsändamålet får antecknas i registret.

En företrädare har trots sekretessbestämmelserna rätt att få veta vilka uppgifter som berör honom eller henne som har införts i företrädarregistret eller att det inte finns några uppgifter om honom eller henne i registret. Begäran ska framföras till den registeransvarige (enheten för minderåriga) i en egenhändigt undertecknad eller på ett därmed jämförbart sätt bestyrkt handling eller begära detta personligen hos den registeransvarige.

Företrädaren har också rätt att kräva att den registeransvarige ska rätta, utplåna eller komplettera en uppgift som ingår i ett register och som med hänsyn till ändamålet med behandlingen är oriktig, onödig, bristfällig eller föråldrad. Begäran om rättelse ska framföras personligen. I begäran ska specificeras och motiveras vilken uppgift som ska rättas, vilken uppgift företrädaren anser vara riktig och på vilket sätt företrädaren ber att rättelsen ska genomföras. Grupphemmet/förläggningen ska omedelbart göra de rättelser som krävs.

Den registeransvarige kan ta ut en rimlig ersättning för de direkta kostnader som utnyttjandet av rätten till insyn orsakat, såvida att det gått mindre än ett år sedan rätten till insyn senast utnyttjades.

Bilaga 1: Migrationsverkets asylenhets anvisningar för asylsamtal

Det är bra om företrädaren går igenom följande saker med den minderårige före samtalet. Ju bättre förberedd den minderårige är, desto bättre går samtalet.

Förberedelser inför samtalet

- Om ett biträde kommer med till samtalet ska asylenheten informeras om detta i god tid, likaså om särskilda önskemål kring tolkning, till exempel tolkens kön.
- Sökanden ska komma i god tid till platsen för samtalet och ha med sig den mat och eventuella läkemedel han eller hon behöver (läkarintyg, om samtalet påverkas av hälsotillståndet). Den minderårige får med sig mat från grupphemmet.
- Det är bra om sökanden förstår att det handlar om hans eller hennes bästa. Om personens hälsotillstånd är dåligt redan före samtalet är det bättre att inhibera intervjun och boka en ny tid. Samtidigt får intervjuaren vetskap om att sökanden eventuellt är i en utsatt ställning.
- Sökanden bör uppmuntras att på ett genuint sätt berätta om sina upplevelser vid samtalet. Om sökanden lånar så kallade "säkra" berättelser som andra rekommenderat blir personens historia mindre trovärdig.
- Vid samtalet ska sökanden berätta om sina egna och eventuellt sin familjs upplevelser i hemlandet. Intervjuaren är redan medveten om den allmänna situationen i landet i fråga.
- Om sökanden har betett sig våldsamt på förläggningen ska intervjuaren informeras om detta i god tid så att han eller hon är förberedd på situationen och kan förbereda de nödvändiga specialarrangemang. Det lönar sig att berätta för sökanden att hot eller skrik under samtalet inte främjar utredningen av hans eller hennes ärende.

Förfarande vid asylsamtal

- Vid asylsamtal utreds sökandens grunder för internationellt skydd. Övriga grunder för uppehållstillstånd utreds inte på tjänstens vägnar, utan för dessa görs en separat avgiftsbelagd ansökan.
- Samtalet är inte ett förhör; intervjuaren är en civil tjänsteman, inte en polis. Ingen uniform eller förhørsbelysning.
- Det hålls regelbundna pauser. Sökanden eller företrädaren kan också själv be om en paus vid behov.
- Minderåriga kan utöver företrädaren också ha med sig en socialarbetare från förläggningen, om han eller hon anser att det är förenligt med barnets bästa. I särskilda fall kan socialarbetaren också be intervjuaren komma till förläggningen (om det är fråga om mindre barn eller höggravida minderåriga flickor).
- På plats finns dessutom en tolk och eventuellt ett biträde.
- Alla som är närvarande har tystnadsplikt.
- Tolken är opartisk och översätter allt som sägs på det sätt det sägs.
- Intervjuaren skriver ett protokoll samtidigt som diskussionen framskrider.
- I rummet finns en övervakningskamera och samtalet spelas in.
- Om det är något som sökanden inte förstår, kan han eller hon modigt fråga om saken, be att saken upprepas eller förklaras på annat sätt.
- Det lönar sig att fråga om något är oklart så att sökanden inte blir osäker eller funderar på något i onödan.
- Sökanden får först fritt berätta om sina grunder, intervjuaren styr diskussionen och hjälper vid behov sökanden vidare.
- Om sökanden i sin berättelse kommer in på sidospår som intervjuaren anser att inte har någon betydelse, styr han eller hon samtalet tillbaka till det som är väsentligt.
- Många sökande har erfarenheter från hemlandet eller resan som upplevs som svåra/skamliga. Sökanden bör ändå berätta så mycket som möjligt om dem eftersom de kan vara viktiga tillståndsgrunder.
- Intervjuaren är professionell, han eller hon har hört mycket och kan vid behov hjälpa sökanden att berätta mer om sådant som är väsentligt.
- När grunderna har utretts, granskas protokollet. Sökanden kan vid behov rätta och komplettera sin berättelse.
- Sökanden får en kopia på det undertecknade protokollet.
- I slutet av samtalet får sökanden en uppskattning av handläggningstiden. Man försöker att bedöma tiden så att beslutet säkert hinner fattas inom den uppskattade tiden. Ibland medför ytterligare utredningar fördröjningar i handläggningen.
- Om den uppskattade tiden har överskridits, kan sökanden be sitt biträde höra sig för om läget. Kontinuerliga förfrågningar främjar inte handläggningen av ärendet.